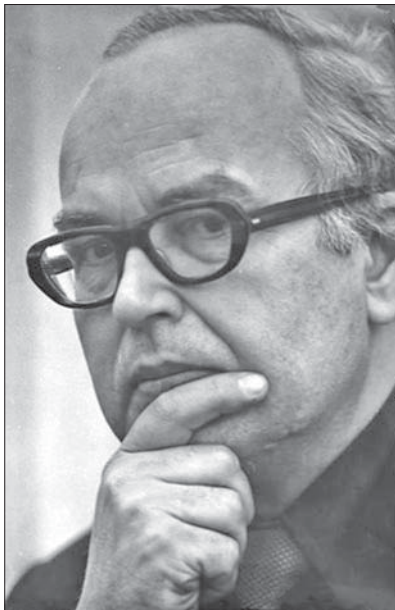

ГРИЦЕНКО

Володимир Ілліч –
член-кореспондент НАН України,
директор Міжнародного
науково-навчального центру
інформаційних технологій
і систем НАН України
і МОН України

Володимир Ілліч Скуріхін
(17.04.1926–28.08.2014)

НАУКА І ЖИТТЯ

До 90-річчя від дня народження академіка НАН України В.І. Скуріхіна

17 квітня 2016 р. виповнилося б 90 років відомому ученому в галузі кібернетики та обчислювальної техніки, творцю нового класу автоматизованих систем, лауреату державних премій і премій НАН України імені С.О. Лебедева та імені В.М. Глушкова, заслуженому діячу науки і техніки України, академіку НАН України Володимирі Іллічу Скуріхіну.

Володимир Ілліч Скуріхін народився 1926 р. в м. Кірові. Закінчивши з відзнакою Івановський енергетичний інститут за спеціальністю «інженер-електрик», він залишився у системі вищої освіти. Навчаючись в аспірантурі і працюючи асистентом та старшим викладачем, Володимир Ілліч проводить дослідження в галузі теорії автоматичного управління і електроприводу. Йому багато чого вдається зробити у цій сфері, і вже в 1951 р. на основі отриманих результатів з успіхом захищає кандидатську дисертацію.

Після захисту Володимир Ілліч продовжує роботу в Івановському енергетичному інституті, але згодом його пристрасть до наукової діяльності перемагає остаточно. У 1957 р. він за конкурсом влаштувався на роботу до Центрального науково-дослідного інституту технології і організації виробництва (м. Горький), плануючи зайнятися дослідженням і розробленням автоматизованих систем і програмного управління.

Однак академік Володимир Ілліч Скуріхін належав до категорії учених, які, вже маючи глибокі професійні знання, авторитет і вагомі напрацювання у своїй галузі, одного разу можуть різко змінити свою наукову біографію, зробити рішучий крок і розпочати дослідження у зовсім іншій сфері знань.

Такий крутим поворотом у житті і науковій діяльності Володимира Ілліча стала кібернетика. У 60-х роках минулого століття ця наука ще тільки починала розвиватися в провідних наукових центрах країни. Вона відкривала нові, майже безмежні можливості у сфері управління і оброблення даних, що й відіграло ключову роль у формуванні у В.І. Скуріхіна своєї рідної пристрасті, гарячого бажання присвятити себе саме кібернети-

В.І. Скуріхін — учений секретар
Інституту кібернетики АН УРСР

Біля керуючої машини широкого призначення «Днепр». Зліва направо: В.І. Скуріхін, Л.О. Коритна, Л.О. Жук, В.С. Каленчук, В.М. Глушков, Б.М. Малиновський. Павільйон «Наука» Виставки досягнень народного господарства України. Київ. 1962 р.

В.І. Скуріхін зустрічає поважних гостей Інституту кібернетики

ці, вирішенню її складних, але дуже актуальних проблем.

У 1958 р. Володимир Ілліч отримав пропозицію перейти до новоствореного Обчислювального центру АН УРСР на посаду старшого наукового співробітника. Він одразу погодився переїхати до Києва, легко вписався в новий колектив, і все його подальше життя було вже пов'язане з цим Центром, який згодом став славетним Інститутом кібернетики, названим нині ім'ям свого засновника — Віктора Михайловича Глушкова, а разом з усіма структурними підрозділами — Кібернетичним центром НАН України.

Наукова і науково-організаційна діяльність Володимира Ілліча Скуріхіна за своїми масштабами і значущістю є важливим етапом в історії розвитку української науки.

Академік В.І. Скуріхін був керівником і відповідальним виконавцем піонерських робіт, пов'язаних зі створенням автоматизованих систем у машинобудуванні, військовому кораблебудуванні, автоматизованому проектуванні об'єктів енергетичного машинобудування, паротурбінних установок АЕС, та цілої низки інших спеціальних проектів, які й визначили розвиток у країні ефективних технологій проектування складних об'єктів. Особливо слід підкреслити новизну і ефективність використаних при цьому науково-технічних рішень. Багато з них застосовуються й досі, але вже на сучасній науково-технічній базі.

Важко переоцінити роль В.І. Скуріхіна у створенні першої в нашій країні автоматизованої системи управління виробничими процесами, впровадженій на Львівському телевізійному заводі, за що його було удостоєно Державної премії УРСР. У цій розробці яскраво проявилися найкращі якості Володимира Ілліча — колосальна працездатність, вимогливість у виборі науково-технічних рішень, вміння організувати і в найкоротші терміни виконувати завдання будь-якої складності. В оборонних галузях промисловості широко відомими були системи «Геліограф», «Темп», «Віраж». За їх допомогою створювалися високонадійні зразки військової техніки.

Коло наукових інтересів Володимира Ілліча було дуже широким, але особливе місце в його діяльності посідала теорія систем та системотехніка. У цій галузі під його керівництвом було виконано важливі фундаментальні роботи, за результатами яких видано кілька монографій. Багато зробив В.І. Скуріхін для розвитку ідей, постановки завдань і проведення досліджень в галузі цілеспрямованих систем та їх інтеграції, динаміки виробничих систем тощо.

Академік В.І. Скуріхін одним із перших висунув ідею управління технічним об'єктом на основі зворотної моделі. Пізніше ця ідея набула значного розвитку в сучасній теорії управління при вирішенні задач зворотної динаміки, а останні результати досліджень з цього напрямку здобули високу оцінку на Всесвітніх конгресах з автоматичного управління IFAC.

Володимир Ілліч мав загострене відчуття нового. Він умів налагоджувати контакти з різними науковими колективами, цікавився новими ідеями, глибоко вникав у них, всебічно допомагав у їх реалізації. Коли було прийнято рішення щодо створення Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем, він, не вагаючись, разом зі своїм колективом увійшов до його складу.

Володимир Ілліч активно підтримував нові напрями наукових досліджень Центру, такі як проблеми інтелектуальних інформаційних технологій, образного мислення, інтелектуального управління, цифрової медицини, всіляко сприяв виконанню Державної науково-технічної програми «Образний комп'ютер».

На мою думку, для розуміння внеску академіка В.І. Скуріхіна у розвиток науки в Україні варто просто перелічити окремі його наукові прориви і досягнення. Насамперед це створення:

- систем автоматизації суднокорпусних виробів на Миколаївському суднобудівному заводі, які поклали початок розвитку нових технологій у робототехніці;
- автоматизованої системи управління «Львів», що ознаменувала нове покоління автоматизованих систем із розвинутими модулями теорії прийняття рішень;

Підписання договору з військовими

Обговорення чергового проекту

З В.М. Глушковым

Володимир Ілліч Скуріхін

- автоматизованих систем на Московському радіозаводі та Ульяновському авіапромислово-му комплексі, що започаткували нові підходи до інтеграції розподілених автоматизованих систем;

- системи «Чертеж», яка свого часу стала базовою розробкою в перебудові проектної справи в країні.

Володимира Ілліча Скуріхіна, як талановитого вченого, високопрофесійного педагога і викладача, знали і поцінювали не лише в Україні, а й далеко за її межами. Багато сил і часу віддав він запровадженню і розвитку в університетах нового напрямку підготовки висококваліфікованих фахівців з автоматизації систем управління. В.І. Скуріхін входив до складу важливих державних науково-технічних рад і комісій, успішно керував радами із захисту докторських і кандидатських дисер-

тацій, був членом редколегій кількох авторитетних фахових видань, очолював журнал «Управляющие системы и машины». Його було обрано дійсним членом ряду галузевих академій наук. До останніх днів свого життя Володимир Ілліч обіймав посаду заступника директора з наукової роботи Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем, був незмінним керівником створеного ним наукового відділу.

У науковому доробку В.І. Скуріхіна 10 фундаментальних монографій, 4 навчальні посібники, понад 240 статей у вітчизняних і закордонних виданнях, 30 авторських свідоцтв та патентів на винаходи.

Наукова школа академіка В.І. Скуріхіна заслужено має високий авторитет. Її представники успішно працюють у науці, вищій школі, різних галузях промисловості, органах державного управління, бізнесі та інших сферах економіки.

Було в житті Володимира Ілліча усе — успіхи і падіння, відчуття глибокого задоволення і об'єктивні конфліктні ситуації, радість наукового пізнання і тяжка хвороба. Були в нього, нехай і дуже рідко, хвилини відчаю, коли він стикався з людською підступністю, байдужістю та іншими реаліями нашої дійсності. Проте його завжди вирізняли стійкість, мужність і здатність долати будь-які перешкоди. В останні роки, незважаючи на дуже поганий стан здоров'я, він не втрачав зв'язок з Кібернетичним центром і працівниками свого відділу.

Володимир Ілліч завжди по-доброму ставився до співробітників і своїх учнів (а підготував він більш як 40 докторів і кандидатів наук). І найкращий спосіб подолати сум від втрати колеги і наставника — це розвивати його ідеї, засвоювати і, по можливості, переймати стиль життя й роботи. Немає сумнівів, що представники школи академіка Володимира Ілліча Скуріхіна ще збагатять його спадщину, реалізуючи ідеї, яким він присвятив своє життя.